

Knihy: Návrat československého marnotratného syna 5.

Další čtení na pokračování knihy ThDr. Josefa Novotného, která obsahuje čtrnáct biblických úvah pro písmáky.

Knihy

Návrat československého marnotratného syna 5.

ThDr. Josef Novotný byl nesporně nejvzdělanějším, současně však i prakticky nejschopnějším pracovníkem československých baptistů v první polovině 20. století se schopnostmi vůdčími, organizačními a řečnickými. Při svých hlubokých vědomostech a znamenité kvalifikaci vědecké byl mužem upřímné, dětinské víry a vroucí zbožnosti, velkým idealistou, laskavým rádcem, kamarádem, přítelem.

Vedle kazatelské a učitelské činnosti byl bratr Józsa Novotný velice činný i literárně. Novinový článek k jeho osmdesátinám nás informuje o tom, že napsal na padesát knih. Jsou to drobné i rozsáhlejší práce, v nichž se dovídáme mnohé o počátcích baptismu u nás, obsahovaly povídky a příběhy pro nejmladší generaci a byla mezi nimi i potřebná literatura pro studenty.

Dnešní čtení na pokračování je další úvaha z jeho útlé knížky biblických úvah pro písmáky *Návrat československého marnotratného syna*, která vyšla v roce 1932 v Praze:

Československé kázání.

Texty: »A protož jakž ve všech věcech jste hojní, u víře i v řeči i v známosti — i ve všeliké snažnosti i v lásce své k nám hojní buďte.«

II. Kor. 8, 7.

»A za to se modlím, aby láska vaše ještě více a více se rozhojňovala v známosti a ve všelikém smyslu.«

Filip. 1, 9.

Z milosti boží dočkali jsme se »po přejití vichřic« osvobození svého národa a to takového, že i cizina se mu podivuje nazývajíce je romancí Evropy. Není jen to divné před očima našima, že národu se starou svéráznou kulturou, jedinečnou náboženskou historií a velikostí a silou i v jeho utrpení je vrácena svoboda po staleté bolestné zkoušce — nýbrž to nejpodivuhodnější je, že dvě větve téhož národa, jež kdysi násilně byly od sebe odříznuty, jsou opět roubovány na jeden kmen, rouby se ujímají, každá větev se obaluje svým typicky krásným květem a dává tušit už i slibné ovoce. Dva rodní bratři, kteří byli po léta násilně rozdělení, scházejí se dojemně pod jednou střechou. Nezapomenutelnou v dějinách našeho státu zůstává slavná Martinská schůze, kde Slováci dobrovolně i s radostí a se slzami v očích štěpují svůj roub na československý kmen a příchod prvních Slováků do Prahy po převratu, kdy poprvé po staletích Slovák i Čech padají si do náručí už bez bázně Vídně i Pešti.

Než ještě ani nevyměněny všechny rakouské orly za české lvy a ještě ani neuschla barva na přebarvených

černožlutých firmách na běločervené, když se počínají ozývat hlasy, že štěpování nebylo šťastné a že by snad příbytek obou bratří pod jednou střechou nebyl nejmoudřejším zařízením. Bratr, který svého bratra na vzdálenost miloval, počíná objevovat také jeho chyby, když s ním denně žije pod jedním krovem a na místo, aby svého bratra miloval hluboce pravou bratrskou láskou, která nejen dovede oceňovat přednosti, nýbrž i bratrsky snášet nedostatky — tento bratr povrchně počíná bořit budovu, kterou sám pomáhal stavět k nemalé radosti těch, kteří před lety také ji rozbořili.

Vidím tento smutný obraz a chladný rozum i národní cit mi říkají, že to není moudré jednání; že jistě spojením obou bratří prospěje se každému, že nemám bratra opouštět i když najdu na něm vedle vzácných vlastností nedostatky. Avšak já jako Český Bratr hledám světlo na každou otázku ze Svíce, která už nejednou stezce mé dala potřebného objasnění. A tak i tentokrát ve své bezradnosti nahlížím v knihu knih a hledám světlo náboženské na tuto otázku. A ejhle, nacházím dvě podivuhodná místa, která tentokrát velmi jasně mi potvrzují, co rozum i cit už před tím mi byly radily. Čtu v listě ku Korintským přání velkého apoštola členům rozumářského sboru, aby jejich víra, řeč a známost byly rozhojněny o jiný velký dar, kterého se jim nedostávalo, kterému by se však mohli naučit od sousedního sboru ve Filipis, kde opět měli tohoto daru hojnost. A onen dar byl láska. Za členy ve Filipis, kteří byli rozcitlivělí, se modlí, aby jejich láska se rozhojňovala v známosti. A tu si říkám: Korinští — zdaliž to nejsou povahou dnešní Češi? A Filipenští — zdaliž to nejsou povahou dnešní Slováci? A zda se nemůže jeden od druhého učit právě tak, jako kdysi radil apoštol Pavel Korintským a Filipenským?

Podívejme se nejprve na první sbor. V Korintě. Korint bylo bohaté, kvetoucí hlavní město římské provincie Achaje, královnou mezi tehdejšími velkými městy starého světa, zprostředkovatel mezi východem

a západem, právě asi jako Praha dnes v moderní Evropě. Zástupce pozdější řecké kultury, velkoměsto, které svojí rychlou tepnou života, vysokou kulturou i zase svými hříchy nesmírně se podobá modernímu hlavnímu městu Čech. Když apoštol Pavel na své dlouhé misijní cestě opouštěl Makedonii a s bolestnými i radostnými zkušenostmi přišel do Korintu, založit i tam sbor, který rychle vyrostl. Avšak Pavlova prostá zvěst, láskou z Filipis prohrátá novina o bratrství a zanícené evangelium o Ježíši brzy byly zastíněny výmluvným poselstvím vznešeného Apollona z Alexandrie, který byl v Písmě obzvláště školený a znal velké umění allegorické a hlubšího výkladu Písma. Korintští vypěstovali si v tradiční linii antického světa chladný rozum, arci na úkor citu. Měli velkou těžkou hlavu nevyváženou těžkým srdcem. Poznání jim bylo alfou i omegou, za to uhelní kámen křesťanství, láska, jim byla neznáma. Antický světový názor, velebící hrdé čelo, avšak násilně potlačující zdravý hlas srdce, přirozeně zanechal znatelné stopy i v Korintě a tak i tamní sbor nezůstal bez vlivu tohoto názoru. Tak se stalo, že ve sboru se zvláštní péčí vypěstováno úsilí o čisté učení, o jasné a přesné vyjádření křesťanské víry, o výmluvné podání poznané pravdy. Při tom dopouštěli se obdobné chyby, jako jejich pohanští spoluobčané — opomíjeli lásku. Nebylo divu, že apoštol právě jim napsal velký hymnus lásky s výtkou »učení to v nic přijde« a na jiném místě »známost nadýmá, láska vzdělává« — a to psal z města, kde se vyvíjela druhá krajnost, kde zdůrazňována jen láska na úkor poznání, z města Filipis. Je docela přirozené, že apoštolu Pavlovi nedostatek Korintských teprve ve Filipis určitě vystoupil, právě, když viděl ovoce lásky v tak překrásném zbarvení, jehož vůni i sladkost osobně okoušel. Apoštol Korintské nekárá pro jejich jasné hlavy, jen moudře a vychovatelsky radí, aby svoji náboženskou jednostrannost šťastně doplnili druhou vzácnou vlastností, kterou byl ozdoben sousední bratrský sbor a kte-

rou teprve jejich silná vlastnost rozumová nabude pravé ceny. Proto radí: »A protož jakž ve všech věcech jste hojní, ve víře i v řeči i v známosti — i ve všeliké snažnosti i v lásce své k nám hojní buďte.«

Docela jiné poměry se vyvinuly v sousedním bratrském sboru ve Filipis. Tam bohatá obchodnice purpurem, proselytka Lydia, je zasažena prostou avšak ohnivě přesvědčivou řečí Pavlovou u vody a otvírá dokořán svůj pohostinný dům pro nové věrozvěsty, ba nedá se zastrašit ani když vrchnost města prohlásí misionáře za hrubé zločince, zmučí je a uvězní. Čím větší nátlak podniknut zvenčí na malé stádce Kristovo ve Filipis, tím pevněji se semklo uvnitř. Hned při počátku prošel sbor ohněm pronásledování, tím však dána mu do vínku zároveň i určitá směrnice — násilným útlakem probuzena láska bratrská a na té zbudován duchovně celý sbor. Filipenští vždy měli velké sympatie se všemi, kdož trpěli pro spravedlnost, proto i jejich hmotná péče o toho, jenž byl zakladatelem sboru, nejednou ukázala pěkné ovoce. Ba i když Pavel jejich poměrně chudý sbor opustil a sloužil mnohem zámožnějšímu avšak nedosti ochotnému sboru v Korintě, Filipenští nesobecky své příspěvky posílali za apoštolem do Korintu a dovedli tak jemně dávat, že obdarovaný mohl rád přijmouti, darem nijak nebyv zraněn. Apoštol Pavel jistě miloval všechny sbory, jež založil, avšak žádný k jeho srdci nepřirostl do té míry, jako sbor ve Filipis. Jeho láska však nebyla slepá. Naopak právě, že je neskonale miloval, postřehl záhy, že velká láska Filipenských zabíhá do krajností, že velké srdce Filipenských by mělo být vyváženo velkou hlavou, že ve Filipis trpí duchovnost měkkou rozcitlivělostí, nakloněnou k náboženskému fanatismu, že jejich láska se nejednou zvrhá následkem rozumové nevyjasněnosti v nebezpečnou slabost. A z toho důvodu, i když je horoucně miluje, ba právě proto, přeje si vroucně, aby o rozumové vlohy, jichž měli Korinští nadbytek, se bratrsky s Filipenskými rozdělili. Tak potom, že i jejich láska

dostane netušené pevnosti a duchovního významu. A proto plně chápeme jeho radu Filipenským: »A za to se modlím, aby láska vaše ještě více a více se rozhojňovala v z n á m o s t i a ve všelikém smyslu.«

Nuže, není podivuhodná obdoba v našem československém případě?

Pán Bůh ve své přepodivné radě obdařil obě větve československého kmene vzácnými dary. A nemůžeme nepostřehnouti, že Čechové přes svoji měkkost, jež je dána všem Slovanům jako všeobecný znak, přec jen vždy jevíli nápadné sklony k rozumování. Tyto pak sklony dlouholetým stykem s intelektuální germánskou rassou, ba úmyslným kulturním obklíčením, byly vystupňovány do nebezpečné krajnosti. Mozek rostl, srdce chřadlo. Všechny známky nebezpečné choroby povahové jednostrannosti byly zjevný. Bylo nezbytně potřebí, aby česká velká hlava, nejednou případně nazvaná »tvrdá palice«, byla vyvážena těžkým srdcem, nemělo-li nastati nebezpečné převážení všech českých poměrů na hlavu. Jak krisi zabránit? Ejhle, moderní Korinští, kteří potřebují moderní Filipenské! Pán Bůh krisi vidí a zasahuje milostivě. Posílá českým Korintským slovenské Filipenské.

A podobně se vedlo bratřím Slovákům. Slovákům, zdá se, bylo dáno typického slovanského daru, povahové měkkosti, v takové přemíře, jaké se nedostalo žádnému jinému slovanskému kmenu. Dlouholetým národnostním útlakem od Maďarů, jakému není rovno v dějinách, vystupňována pak tato citová rozměklost v sebevražednou passivní oddanost, že tím byl celý kmen ve svém bytí ohrožen. Rozcitlivělost slovenská neznala mezí. Těžké srdce táhlo k zemi a jeho činy, byť i dobře míněny, často ztrácely na ceně, protože se nedostávalo kontroly těžké hlavy. Rozbolestněný Slovák vyléval své srdce v smutné písně, ve které však dovedl jen lkát. Chyběl rozum, který by ukázal cestu z utrpení ven. Ejhle, moderní Filipenští, kteří potřebují moderní Korintské! A Pán Bůh nebezpečí vidí a

v jedenácté hodině milostivě svádí oba bratry pod jeden krov, aby jeden na druhého měl vliv, aby se povahové výstřednosti vyrovnaly a aby si vychoval jednou nový lid.

A co je pravda o obou kmenech po stránce národnostní, je pravdou i po stránce náboženské. Československá protestantská rodina vyšla ze společné své vlastní reformace. Avšak po politickém rozdělení i československý protestantismus nedobrovolně dostal se hlavně pod dva různé vlivy. Český hlavně pod vliv theologicky vyspělého, přísnou rozumovou ukázněnost požadujícího, ale také poněkud chladného kalvinismu. Slovenský pak podlehl vlivu lithurgicky slovanské duši bližšímu a pro zdůrazňování spasení jednotlivcovo poněkud vřelejšímu, také však méně pevnému lutheranismu. A oba směry nyní na sebe narážejí, na nejednom místě již i na sebe působí, aby přes velké poučení, které si odnášejí z obou směrů, navázali na českobratrství, z něhož vyšli a jež z obou směrů to nejcennější nábožensky vytěžilo, avšak oba svojí duchovní svérázností předčilo.

Jsme vskutku šťastným národem, na který se Pán Bůh milostivě rozpomenul, jako na žádný jiný národ a svedl nás dohromady, jak bývalo za starodávna. Jak by jiní národové děkovali za takové moudré vedení ruky boží! A my? Na místo díkučinění reptáme. Kořme se a číňme pokání! Není možno jinak československému člověku a československému protestantu zvláště, než dnešní spojení obou větví národa československého míti za boží dílo. A proto i zde platí slovo Páně: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!

Pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)